

Myrskytuhoja Hytinlahdessa, datsakylä Härskeensaaressa

Hytinlahtelaiden kotiseutupäivänä kierreltiin bussilla Hytinlahdessa, Härskeensaarella ja Särkisaalossa. Tätä matkan osuutta kuvailevat seuraavassa ensikertalaiset karjalankävijät.

Eurajokelaisten oma osuus alkoi siirilahtelaisten lähdettyä takseilla omille kotikonnuilleen. Me jatkoimme bussilla ja suuntasimme kohti Hytinlahtea.

Hytinlahdessa ensimmäinen etappi oli Ohvon Antin isän kotipaikka, jota Antti ja Kaleniuksen Aimo lähtivät katsomaan. Meille on kerrottu, että talo on toiminut ainakin ennen ja ehkä vielä nykyään postitoimipaikkana. Talon lähellä majaili venäläisiä metsureita, jotka asuivat laavuissa ja olivat korjaamassa edelliskesäisen myrskyn jälkiä.

Antin ja Aimon vierailun aikana me muut odottelimme tienhaarassa bussilla. Odotellessamme tulimme ajankuluksemme laskeneeksi erään kaadetun puun vuosirenkaita. Noin satavuotias se oli, komea tukki. Siinä sitten pohdittiin, ovatko puut alkujaan suomalaisia, kun ne ovat venäjän vallan aikana alkunsa saaneet. Mutta päädyimme siihen, että karjalaisiahan ne ovat joka tapauksessa.

Antin ja Aimon palattua jatkoimme matkaa ja katselimme siinä mennessä bussin ikkunasta ainakin Matikan ja Hiltusen entisiä kotipaikkoja. Matikan kotipaikalle johtava tie ei ollut enää entisellä paikallaan ja metsää sen ympäriltä oli kaadettu. Rakennuksia siellä ei ollut säilynyt. Matikan Pekan sanoja lainatakseni ”eipä tehnyt pojan paljon mieli mennä sinne katselemaan”. Eikä sinne myöskään menty, katseltiin vain bussin ikkunasta ohi ajettaessa.

Matkalla ihmeteltiin myös mitä Timoskalan koululle on oikein tapahtunut. Siellä oli konkarimatkaajien mukaan ennen ollut järeät portit ja vartijat. Nyt portit olivat häipyneet ja piha oli rakennustyömaan

Tiilikan kotipaikalla Sari Nieminen (vas.), Heikki Koskinen, talon nykyinen emäntä, Pekka Tiilikka, Pentti Tiilikka ja Aimo Kalenius.

Härskeensaareen

Hytinlahdesta palattiin Räisälän kirkolle ja siitä jatkettiin kohti Härskeensaarta. Matkalle jätettiin kyydistä Saarivuoren Taisto ja Haaviston Juhani, jotka lähtivät omia reissujaan kohti Neitsykalliota. Siellä poikia olikin sitten ainakin puheiden mukaan pidetty kuin kukkaa kämmenellä. Oli uitu, syöty ja kaiken päälle kyyditetty takaisin Räisälän kirkolle.

Kartan ja ennen paikalla käyneiden muistikuvien avulla me muut suunnistimme eteenpäin Härskensaareen. Bussi ei ihan perille asti uskaltanut ajaa yhä vain kapeammaksi käyvällä tiellä ja käveltävää jäi vielä noin kilometrin verran ennen kuin pääsimme Haikosen kotipaikalle.

Härskensaareen on noussut viime vuosien aikana niin sanottu datshakylä eli venäläistä kesämökki-asutusta. Taloja oli nyt noin kymmenkunta ja ne oli kaikki aidattu erilaisilla korkeilla aidoilla, kuten venäläisten tapoihin kuuluu. Kovin olivat olevinaan prameita, mutta meihin ne eivät ainakaan tehneet vaikutusta. Datshoista jäi päällimmäisenä mieleen niiden mauttomuus ja epäaitous. Ne olivat kummallisia kokoelmia erilaisia jäljitelmiä tyyleistä, aikakausista ja materiaaleista.

Äitimme synnyinkoti

Jonkun matkaa datshoista nökötti Haikosen talo edelleen paikoillaan rantatörmällä. Talon entisistä asukkaista matkalla olivat mukana tätimme Aira Hatamo ja äitimme Maire Killström. He olivat paikalla käyneet ennenkin, mutta me näimme nyt äitimme synnyinkodin ensi kertaa.

Talon punamulta oli jo aikoja sitten hiipunut pois ja kuisti oli kallellaan. Taloon oli jossain vaiheessa laitettu uusi kate, mutta muuten se kärsi täydellisestä huollon puutteesta. Silti siitä löytyi vielä kuin ihmeen kaupalla säilyneitä yksityiskohtia kuten vesilista siroine kannakkeineen ja ikkunoiden listoituksia. On joskus tosiaan osattu rakentaa ja ymmärretty hyvien materiaalien päälle.

Talossa nykyisin asuva mies tuli meitä outoja vieraita vastaan. Kielimuurista ei ollut haittaa, kun

Raija Ahtola käytti kansainvälistä elekieltä pyytäen meille lupaa päästä rantaan katsomaan ja luvan myös saimme. Miehen lisäksi kotona olivat koira ja rannassa käyskentelevät kaksi lehmää. Matkalla rantaan oli varottava liuku- miinoja. Sieltä palattaessa talon koira oli huonolla tuulella ja läheltä piti, ettei Erä-Aimon housunpersaukset jääneet Karjalaan.

Talon kivinavetta oli mansardikattoineen vielä pystyssä. Navetan läheltä etsittiin uhrikiveä, jonka todettiin harmittavasti jääneen naapurin venäläisasunnon pihapiiriin aidan taakse.

Haikosten kotiportailla Aira Hatamo (oik.), Mervi Tammi, Maire Killström ja Sari Niemi.

Haikosen mummon talon kivijalan lähellä oli hyväksi tiedetty lähde, joka vielä edellisellä vierailulla oli ollut yleisessä käytössä. Tällä kertaa venäläinen maatuska pyysi 25 ruplaa vesihörpystä!

Paluumatka bussille oli erityisen mieleenpainuva kun Aira muisteli evakkomatkalta lähtöä. Siinä mennessä kermat olivat pudonneet maahan ja pommikoneita piiloon oli juostu tienvieren metsään. Tarkoituksena oli ollut nousta Elisenvaaraan vievään kuljetukseen, joka ei onneksi kuitenkaan sinä päivänä saapunut.

Tiilikan talolla

Härskeensaaresta matka jatkui Särkisaloon, jossa käytiin Tiilikan entisellä kotipaikalla. Talo on matkalla mukana olleista Pentti Tiilikan isän sekä Aira Hatamon ja Maire Killströmin äidin kotipaikka. Seuraavaa sukupolvea paikalla edustivat Pentin poika Pekka sekä me Mairen tyttäret. Talo oli aiemmin näkynyt komeasti pellon takaa tielle. Nyt oli eteen pykätty venäläinen vinyyli-vuorattu kauhistus. Se oli varmasti osasyynä siihen, että ensin ajettiin paikan ohi. Onneksi äitimme oli valppaana ja huomasi tämän erheen. Bussi jätti seurueen jonkun matkan päähän talosta ja jatkoi eteenpäin etsimään sopivaa kääntöpaikkaa.

Talon pihassa oli mies niittämässä polkua. Hän pelästyi tulijoita ja pakeni sisätiloihin. Menimme kuitenkin rohkeasti portista sisään. Sinnikkään koputtelun jälkeen talon nykyinen emäntä tuli ulos.

Tiilikat olivat varustautuneet venäjänkielisellä paperilla, jossa oli kerrottu vierailumme tarkoituksesta. Maatuskan ilmeestä oli havaittavissa pieni epäusko asiaan. Olemme ymmärtäneet, että heille totuus on kerrottu hieman toisenlaisena. Taloon sisään nainen suostui päästämään meistä vain kaksi ihmistä, sen verran oli osoitettava kaa-painpaikkaa suomalaisille. Tällä kertaa Pentti ja Pekka olivat onnekkaita. Olisimme kyllä olleet kiinnostuneita itsekkin näkemään mummomme kotipaikan sisätiloja, ehkä ensi kerralla sitten.

Raija Ahtola (keskellä) toimi tulkkina Haikosen talon entisen ja nykyinen asukkaan välillä.

Talo oli säilynyt, mutta sen suuri lasikuisti oli purettu. Pihapiirin suuresta navetasta oli jäljellä komea kivijalka, jonka yhteen nurkkaan oli rakennettu pieni harjakattoinen osa. Kellari, ulkorakennus ja sauna olivat edelleen pystyssä.

Pentti oli saanut tehtäväkseen viedä tuliaisina isänsä kodin pihasta juhannusruusun taimen. Mutta vähintäänkin vaivautuneen vastaanoton takia hän ei kaivuuhommiin tohtinut ruveta. Me onnistuimme kuitenkin riipimään mielestämme kauniin näköisen luonnonkasvin mukaamme. Kasvi kulki pullossa kotiin ja on lähtenyt ruukussa kasvamaan. Tiilikalta palattiin sitten jo takaisin Räisälän kirkolle.

Olimme kovasti tyytyväisiä mukavaan ja avartavaan matkaamme sukumme kotikonnuille. Sano-taanko näin, että vaikkei bussimatkailu Karjalaan ole ehkä kenenkään matkakohde number one, niin meillä oli ainakin ihan let's go meininki ja saletisti natsasi kohteessa, joten voimme suositella samaa kaikille”.

Sari Nieminen ja Mervi Tammi